

A TERMÉSZETTUDOMÁNNYAL KAPCSOLATOS EPISZTEMOLOGIAI NÉZETEK: SZEMÉLYKÖZPONTÚ MEGKÖZELÍTÉS A 6. ÉVFOLYAMOS TANULÓK PROFILJAINAK VIZSGÁLATÁRA

T-22

Nagy Mórió Tibor *, Korom Erzsébet **

** Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola*

*** Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet; MTA-SZTE Digitális Tanulási
Technológiák Kutatócsoport*

Kulcsszavak: episztemológia nézetek; tanulói profil; K-közép klaszteranalízis

A tanulók episztemológiai nézeteinek (epistemological beliefs) megismerése a neveléstudományi kutatások egyik kitüntetett témája az utóbbi években. Mason és Bromme (2010) az episztemológiai nézeteket így határozza meg: „a tudásról és a tudás megismeréséről alkotott egyéni reprezentációk”, melyek befolyásolják a tanulás folyamatát. Az episztemológiai nézetek többdimenziósak és terüleetspecifikusak. A dimenzióik számát illetően nincs teljes konszenzus, de a Hoffer és Pintrich (1997) által javasolt 4 dimenziót – bizonyosság (certainty), fejlődés (development), forrás (source), megalapozottság (justification) – meghatározó modell a legelterjedtebb (Conley, 2004). Az episztemológiai nézetek egyes dimenziói egymástól függetlenül fejlődhetnek. Előfordulhat, hogy azonos időben egy tanuló a tudás forrását illetően kifinomult nézetekkel rendelkezik, azonban a tudás fejlődésével kapcsolatban naiv nézeteket vall (Kampa et al., 2016). Így az episztemológiai nézetek fejlettségének személyközpontú megközelítése, szemben a változóközpontú megközelítéssel, részletesebb elemzési utakat nyit meg, ahol jobban érvényre jutnak az egyéni sajátosságok.

Kutatásunk célja, hogy feltárjuk, milyen tanulói profilok rajzolódnak ki a mintánkon a természettudományos episztemológiai nézetek kapcsán, és ezen tanulói profilok milyen sajátosságokkal rendelkeznek. A vizsgálatunkba 6. évfolyamos tanulókat (153 fő) vontunk be a Dél-Alföld régió 5 iskolájából. Az adatfelvétel online zajlott Conley (2004) magyar nyelvre adaptált, 26 itemes, ötfokú Likert-skálás (1=egyáltalán nem értek egyet) kérdőívvel. Az eredmények szerint a mérőeszköz megfelelő reliabilitású (Cronbach-alpha=0,73). A tanulók a 4 dimenziónak megfelelően a skálák közül a megalapozottság alskála esetében érték el a legmagasabb átlagértéket (M=4,27, SD=0,71), tehát elmondható, hogy e dimenzióval kapcsolatban rendelkeznek a legkifinomultabb nézetekkel, míg a forrás dimenzió esetében (M=2,53, SD=0,71) vallják a legnaivabb nézeteket. A személyközpontú megközelítés finomíthatja az adatok értelmezését, ezért további elemzést végeztünk. A hierarchikus klaszteranalízis a mintánkon négy klasztert határozott meg, melyeken K-közép klaszteranalízist alkalmaztunk a tanulói profilok azonosítása céljából. Ez alapján az első tanulói profilba 41 tanuló (27%) került, akik a forrás és a bizonyosság dimenziók esetében naiv, míg a fejlődés és a megalapozottság dimenziók esetében szofisztikált nézeteket vallanak a tudásról és annak létrejöttéről. A második klaszterbe 51 tanuló (33%) került, ők mind a négy dimenzió esetében fejlett nézetekkel rendelkeznek. 14 tanulóhoz (9%) olyan profil tartozik, akik fejletlen episztemológiai nézetekkel rendelkeznek minden alskála esetében. A negyedik tanulói profilnál 47 tanuló (31%) található, ők a fejlődés és a megalapozottság dimenziók esetében mutatnak naivabb nézeteket. Az eredmények alapján hazai mintán is bizonyítható az episztemológiai nézetek dimenzióinak egymástól független fejlődése.

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.